

Individueel en gericht stimuleren zorgt voor lager melkureumgehalte

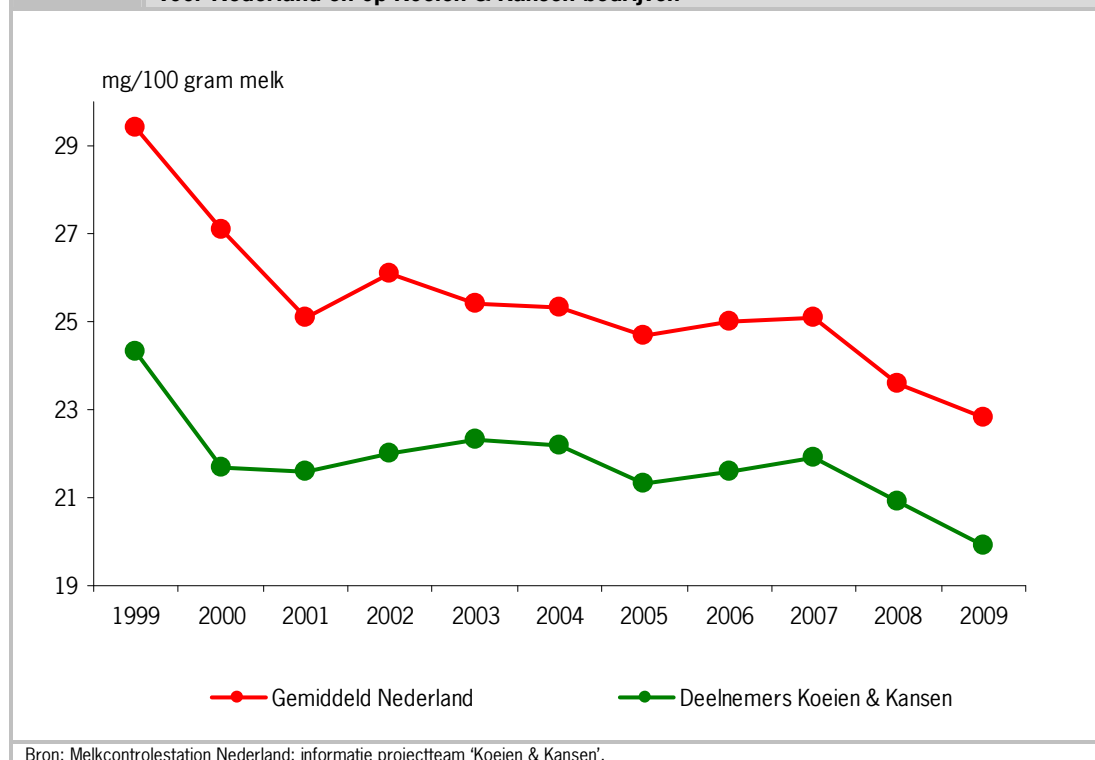
Aart van den Ham

Als agrarische ondernemers individueel en direct gestimuleerd worden om bedrijf en milieu te combineren levert dat goede resultaten op voor beide doeleinden. Een voorbeeld is de ontwikkeling van het melkureumgehalte in de laatste 10 jaar. Het melkureumgehalte (uitgedrukt in mg ureum/100 gram) is een indicator voor de hoeveelheid ruw eiwit in het rantsoen en heeft een relatie met de hoeveelheid stikstof die met de urine wordt uitgescheiden. Omdat het goedkoop, vaak en gemakkelijk kan worden gemeten, kan het dienen als snelle signalering, waardoor de melkveehouder beter bij kan sturen.

Ontwikkeling in melkureumgehalte

Het gemiddelde melkureumgehalte in Nederland is tussen 1999 en 2009 met circa 20% gedaald (figuur 1). De ondernemers van Koeien & Kansen (K&K), een netwerk dat zich richt op het realiseren van scherpere milieudoelen dan de wettelijke normen voor dat moment, realiseren over de hele periode een lager ureumgehalte. De ontwikkeling vanaf 1999 loopt wel parallel met die van het Nederlandse gemiddelde.

Figuur 1 Ontwikkeling van het melkureumgehalte (mg/100 gram melk) in tankmelk gemiddeld voor Nederland en op Koeien & Kansen-bedrijven

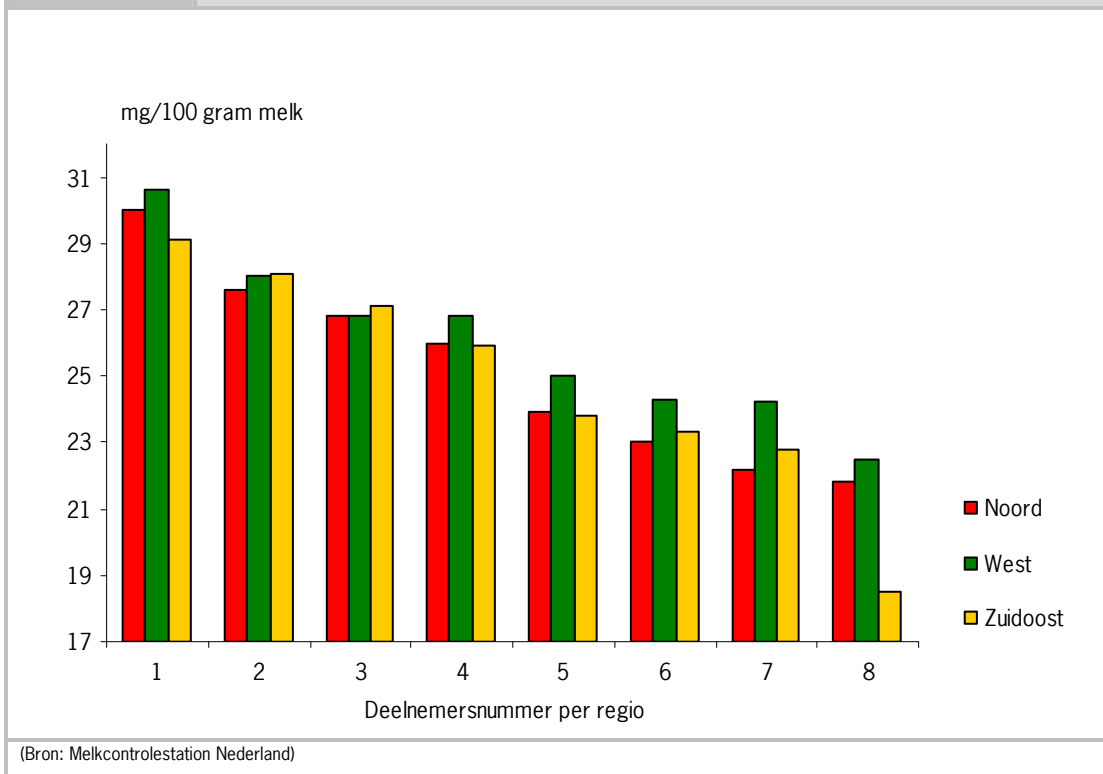
Aan het begin van de meetperiode kwamen uitschieters van 40 en hoger voor. Dergelijk hoge ureumgehalten worden veroorzaakt door een zeer eiwitrijke voeding. Dit wordt zichtbaar doordat de koe 'dun op de mest' is. Een te eiwitrijke voeding belast het spijsverteringskanaal van de koe waardoor deze minder goed presteert. Daarnaast is de uitscheiding van stikstof met de urine hoog. Hierdoor wordt eiwit verspild en het milieu belast. Vanaf 2001 stabiliseert het melkureumgehalte in Nederland rond 25 mg/100 gram melk en vanaf 2007 is dan opnieuw een daling te zien.

Verschillen tussen vergelijkbare bedrijven

Ook tussen vergelijkbare bedrijven (omvang, intensiteit en grondsoort) bestaan grote verschillen, zelfs binnen hetzelfde gebied. In alle regio's komen praktijkbedrijven voor met hoge en lage melkureumgehalten (figuur 2). Management lijkt dan ook meer bepalend te zijn voor het melkureumgehalte dan bijvoorbeeld de grondsoort, zoals ook te zien valt bij de lijn van de K&K-bedrijven in figuur 1. Deze bedrijven sturen in eerste instantie op het gehalte van ruw eiwit in het rantsoen om een goede bedrijfsspecifieke excretie (bex) te realiseren, en niet op het melkureum. Een goed management in de eiwitvoeding leidt ook bij de stikstofuitscheiding tot een beter resultaat. Het melkureumgehalte kan daarbij een signaleringsfunctie vervullen. Door de snelle en veelvuldige beschikbaarheid kan de melkveehouder zo nodig snel reageren.

Figuur 2

Melkureumgehalten bij diverse melkveehouders (deelnemers 'Toekomst van uw bedrijf', 2003) binnen eenzelfde regio

Individueel en gerichte stimuleren

De stabilisatie van het ureumgehalte tussen 2001 en 2007 hangt waarschijnlijk samen met het algemeen advies in die tijd dat een ureumgehalte van 20 – 30 als optimaal bestempelde. Volgens dit advies bevat het rantsoen bij een ureumgehalte van onder de 20 te weinig ruw eiwit en neemt het risico op lagere melkproductie toe. Bij een ureumgehalte boven de 30 zit er te veel ruw eiwit in het voer wat onnodige verspilling en stikstofbelasting van het milieu met zich meebrengt. De melkveehouders voelden zich in deze stabilisatieperiode niet gestimuleerd en dus niet gemotiveerd om het ruw eiwitgehalte, zich uitend in een lager melkureumgehalte, verder te verlagen en te combineren met goede bedrijfsresultaten. De afspraak dat er geen emissiearme stallen hoefden te worden gebouwd als de melkveesector in 2010 gemiddeld een ureumgehalte van 20 realiseert was gemaakt op sectorniveau. De individuele melkveehouder weet dan niet of zijn inspanningen worden beloond en dus gebeurde er niets. Na 2007 trad er wel een daling van het melkureumgehalte op omdat er in het stelsel van gebruiksnormen een link is gelegd tussen de stikstofuitscheiding van melkvee en het melkureumgehalte. De melkveehouders waren toen aan het in 2006 ingevoerde nieuwe mestbeleid gewend en gingen ook steeds meer werken met de bex. Een lager melkureumgehalte betekent minder afvoer van mest en dus minder kosten. De inspanningen van de melkveehouder om een rantsoen met minder eiwit te voeren, worden dan beloond, dus gaat de veehouder zoeken naar mogelijkheden. Zo zijn vaak goede resultaten behaald, zowel voor bedrijf als voor milieu! Met als bijkomende ervaring dat de gevreesde nadelen uitbleven zoals een lagere melkproductie per koe. Er blijkt dan meer mogelijk dan eerst gedacht.

Ureumgehalte: vinger aan de pols

Om de vinger aan de pols te kunnen houden, zijn snel, goedkoop te meten en vaak beschikbaar komende signaleringsinstrumenten nodig. Het melkureumgehalte kan die rol voor stikstof vervullen. De nadruk begint nu meer te liggen op vermindering van de uitscheiding van fosfaat. Het zou goed zijn als daarvoor ook zo'n instrument beschikbaar zou komen.

